

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk Vogelreisgidsen

Als je vakantieplannen maakt, kan het reisdoel op allerlei manieren tot stand komen. De een stelt als voorwaarde dat er beslist een zwembad in de buurt moet zijn, de ander wil toch wel bij een interessante stad zijn caravan neerzetten en een derde houdt er van lange voettochten door dunbevolkte streken te maken. Natuurlijk is het bepalen van het reisdoel ook een zaak van overleg met je huisgenoten waardoor wel eens (terecht) een reisdoel te voorschijn komt waarbij het niet in de eerste plaats om natuur gaat.

Binnen onze vereniging zijn er ongetwijfeld leden die bij het bepalen van hun vakantiebestemming terdege rekening houden met natuurgebieden in de naaste omgeving van hun vakantiebestemming. Soms is dat het hoofddoel van de reis en een andere keer is dat een prettige bijkomstigheid. Van de boeken die ik regelmatig uitleen staan de vogelreisgidsen duidelijk aan de top. Deze boekjes heb ik in de loop der jaren aangeschaft omdat een vakantie zonder vogel- en natuurbeleving voor ons eigenlijk ondenkbaar is.

De route wordt dan ook meestal zo bepaald dat interessante natuurgebieden kunnen worden bezocht, zowel onderweg als bij de eindbestemming. Aan de andere kant geven ook bijna alle gidsen aan waar je in of bij een grote stad toch nog vogels kunt zien. Zo geeft de Franse vogelreisgids veel bestemmingen in en rond Parijs en de gids voor Oost-Europa weet te vertellen dat een bezoek aan Warschau prima gecombineerd kan

worden met een dagje vogelen in de directe omgeving met kans op soorten als Zwarte Ooievaar, Hop, Wespendif en Kleine Vliegenvanger.

Bij het raadplegen van de reisgidsen zal het je opvallen dat in de Duitse en Franse gidsen veel aandacht uitgaat naar waterrijke gebieden, voor ons wellicht niet zo bijzonder, maar wel voor landen waar plassen en meren niet veel te vinden zijn. De Franse gids besteedt ook veel aandacht aan soorten die de Engelsen graag willen zien zoals Zwarte Specht, Kuifmees en Kuifleeuwerik. De gids voor Oost-Europa, geschreven door de in Hongarije wonende Engelsman Gerard Gorman, legt ook de nadruk op soorten die in West-Europa zeldzaam zijn of ontbreken. Dus veel aandacht voor plaatsen met Grote Trap, Keizerarend, Poelsnip en Citroenkwikstaart.

In de Jan Verwey Bibliotheek is nu ook een serie vogelreisboeken beschikbaar. De komende jaren zal deze reeks verder worden uitgebreid. De volgende zeven vogelreisgidsen zijn aangeschaft: *Vögel beobachten in Süddeutschland*, door Christoph Moning & Christian Wagner; *Vögel beobachten in Norddeutschland*, door Christoph Moning & Felix Wess; *Vögel beobachten in Ostdeutschland*, door Christian Wagner & Christoph Moning; *Where to watch birds in France*, door Philippe J. Dubois; *Where to Watch Birds in Spain*, door José Antonio Montero

A Birdwatcher's Guide to Italy, door Luciano Ruggieri & Igor Festari

Birding in Eastern Europe, door Gerard Gorman.

Naast een goede veldgids om alle vogels in den vreemde op naam te brengen is het vrijwel steeds nodig ook goed kaartmateriaal bij de hand te hebben. In de boeken staan bij veel gebieden detailkaartjes afgedrukt en soms wordt de dichtstbijzijnde grotere plaats genoemd. In enkele boeken worden ook coördinaten vermeld. Ervaring met navigatie-apparatuur in de auto heb ik niet, maar wellicht kun je met een Tom-Tom die natuurgebieden ook wel vinden zonder een gedetailleerde kaart. Het best gesorteerd in de regio wat kaarten betreft is Boekhandel Zandvliet in Leiden.

W.M. Docters van Leeuwen 2009, *Gallenboek*. KNNV Uitgeverij, Zeist. Prijs € 49,95 (€ 5 korting voor leden KNNV en IVN). 352 pagina's, rijk geïllustreerd.

Iedereen die wel eens naar planten en bomen kijkt, kent de merkwaardige vergroeiingen op takken en bladeren die we gallen noemen. De bekendste zijn wellicht de galappeltjes aan de onderzijde van een eikenblad. Gallen zijn vergroeiingen die ontstaan door toedoen van allerlei insecten (galmuggen, galwespen), virussen en schimmels. Het was de botanicus en zoöloog Docters van Leeuwen (1880-1960) die in 1946 voor het eerst een uitgebreid overzicht samenstelde en dat publiceerde in het *Gallenboek*.

Onlangs is een geheel herziene en uitgebreide vierde druk van dit standaardwerk verschenen. De Leidse bioloog Hans Roskam verzorgde deze grondige bewerking. Bij het determineren is het principe van Docters van Leeuwen gehandhaafd: eerst bepalen op welke plantensoort de gal zit en daarna verder zoeken. Denk namelijk niet dat je bij het bepalen van de plantensoort er al bent! Bij de Zomereik gaat het om tientallen soorten gallen. Weet je direct op welke soort plant de gal zit, zoek dan de Latijnse naam op, want het overzicht is alfabetisch gerangschikt op de Latijnse plantennamen. Het boek begint met een paar algemene hoofdstukken met goede achtergrondinformatie over gallen en de verschillende galvormers.

Koos Dijksterhuis & Hans Hut 2009. *Akkervogels*. Roodbont Uitgeverij. 144 pagina's, veel illustraties. Prijs € 19,95.

Een prachtig en heel toegankelijk boek, geschreven door Koos Dijksterhuis, tegenwoordig bij een breed publiek bekend door zijn dagelijkse natuurrubriek in dagblad *Trouw*. Bijna de helft van

de pagina's wordt in beslag genomen door het sublieme fotowerk van Hans Hut, de natuurfotograaf die in brede kring bekend werd door zijn werk in het standaardwerk *Schaarse en algemene vogels van Nederland* (Bijlsma, Hustings & Campuysen, 2001).

In ons land gaat terecht veel aandacht (en geld) uit naar de bescherming van weidevogels, maar dankzij het werk van vooral Groningse biologen krijgen ook de akkervogels steeds meer aandacht. In dit boek gaat het natuurlijk over de paradepaardjes van het akkerland zoals Grauwe Kiekendief, Veldleeuwerik, Gele Kwikstaart en Patrijs. Het aardige van dit boek is echter dat de mensen die zich om die vogels bekommeren, uitvoerig aan het woord komen. Daarbij gaat het niet alleen over onderzoekers, maar vooral over akkerbouwers die met beide voeten in de klei staan. Zij vertellen hun verhalen hoe zij door allerlei maatregelen de vogels op hun land ter wille zijn. Ook enthousiaste beleidsmedewerkers doen hun zegje over het realiseren van akkerreservaten (Zuid-Limburg) en onkruidrijke akkerranden. Het boek beperkt zich niet tot de broedvogels, ook de wintervogels komen aan bod. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over Geelgorzen, Wilde Zwanen en Rietganzen. Er is ook een hoofdstuk gewijd aan de akkervogels in het buitenland. Dan kom je terecht bij soorten als Griel (Zuid-Engeland, Frankrijk en Spanje), Kalandarleeuwerik (Spanje) en Kleine Trap (Frankrijk en Spanje).

Bollenteelt wordt doorgaans tot de tuinbouw gerekend, maar heeft meer overeenkomsten met akkerbouw, zeker in gebieden als de kop van Noord-Holland en Flevoland. In dit boek komt de bollenteelt alleen om de hoek kijken in een hoofdstukje over Texel. Dat bollenland opvallend rijk is aan soorten als Gele Kwikstaart, Veldleeuwerik en Patrijs komt helaas niet zo goed uit de verf.